

Monumentnummer*: 530831

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 22 februari 2010
Kadaster deel/nr 82977/23

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
's-Gravenhage		's-Gravenhage		Zuid-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Rijswijkseweg	17			2516 EC	's-Gravenhage		
Waldorpstraat	9			2521 CA	's-Gravenhage		
Rijswijkseweg	19			2516 EC	's-Gravenhage		
Rijswijkseweg	13			2516 EC	's-Gravenhage		
Rijswijkseweg	15			2516 EC	's-Gravenhage		
Rijswijkseweg	21			2516 EC	's-Gravenhage		
Waldorpstraat	1			2521 CA	's-Gravenhage		
Waldorpstraat	3			2521 CA	's-Gravenhage		
Waldorpstraat	5			2521 CA	's-Gravenhage		
Waldorpstraat	7			2521 CA	's-Gravenhage		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*		Appartement aanduiding		Grondperceel	
's-Gravenhage	AD					3625	

Omschrijving**

Inleiding

Het STATIONSPOSTKANTOOR staat aan het spoor, op de hoek van de Waldorpstraat en de Rijswijkseweg. Het gebouw is opgetrokken op een T-vormige plattegrond. Aangezien de PTT tot in 1989 een staatsbedrijf was, zijn lange tijd alle postkantoren ontworpen vanuit de Rijksgebouwendienst. Het stationspostkantoor is dan ook een ontwerp van G.C. Bremer, rijksbouwmeester van 1924 tot 1945. Bremer ontwierp het stationspostkantoor in 1939 in samenwerking met de constructeurs J. Emmen en H.J.J. Engel. Met de bouw werd

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

in 1940 begonnen en nadat het werk in 1942 was stilgelegd, werd het na de oorlog weer hervat om in 1949 te worden voltooid, op de afwerking na. Het is het laatste voltooide werk van Bremer, die een reeks van postkantoren op zijn naam heeft staan van diverse afmetingen en in verschillende stijlen. De sculpturen aan de buitengevel zijn omstreeks 1946 ontworpen door Hildo Krop. Aan de ligging van het postkantoor aan het spoor is nog af te lezen dat lange tijd, sinds het midden van de negentiende eeuw, van het spoor gebruik gemaakt werd voor de distributie van post. In 1997 werd het spoor verruild voor vervoer per vrachtwagen. Hierdoor is de noodzaak van stationspostkantoren komen te vervallen. In de jaren '80 van de twintigste eeuw werd aan het stationspostkantoor een kantoor toegevoegd, naar ontwerp van Kraaijvanger Architecten. Het kantoor werd door middel van drie luchtbruggen gekoppeld aan het bestaande postkantoor. Het stationspostkantoor werd een zogenaamd Expeditie Knoop Punt. De Expeditie Knoop Punten hadden tot doel een nog efficiëntere en goedkopere distributie en waren in feite een vervolg op de stationspostkantoren. In dezelfde periode werd het bestaande postkantoor grondig onder handen genomen. De kozijnen en de vlakken met glazen bouwstenen zijn alle vervangen tussen 1987 en 1990. Dit gebeurde onder leiding van architect R.A.L.M. Ligtvoet. Drie van de vier hoge verdiepingen zijn horizontaal gesplitst, waarbij op één verdieping door toepassing van een vide de oorspronkelijke hoogte nog behouden is.

Het naast het stationspostkantoor gelegen gebouw uit de jaren '80 van de twintigste eeuw valt, samen met de drie luchtbruggen, buiten de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

Het STATIONSPOSTKANTOOR is opgetrokken op T-vormige plattegrond en heeft een hoogte van ca. 45 m. Het enigszins gebogen dak van het brede deel is voorzien van een reeks sheddaken, die later geblindeerd zijn. Voor de gevels is voornamelijk gebruik gemaakt van gele geglazuurde baksteen en in betonnen vierkante frames gevatte vlakken van glazen bouwstenen, afgewisseld met raamkozijnen. De vormgeving van de gevels is toegesneden op de verschillende functies van de bouwdelen, waarbij door overeenkomstig materiaalgebruik en stramien het gebouw wel als eenheid wordt opgevat. Alhoewel de ritmering afwijkt van het oorspronkelijk ontwerp zijn, door de toepassing van glazen bouwstenen zoals ook in het oorspronkelijke ontwerp en in het bestaande stramien, het uitgangspunt en de beeldwaarde behouden. Op de begane grond is als bijzonder accent Frans kalksteen toegepast. Het gebouw is gefundeerd op een betonnen plaat en heeft een gewapend betonstructuur, gedragen door een rij kolommen op iedere verdieping. De ruimtes zijn vrij indeelbaar.

De smallere vleugel aan de Rijswijkseweg heeft een representatief karakter dat door de monumentale halfronde beëindiging wordt benadrukt. In dit bouwdeel met acht verdiepingen zijn met name kantoorfuncties ondergebracht, behalve op de begane grond waar onder meer een publiekspostkantoor was gesitueerd. De plint heeft daardoor ook een eigen vormgeving, afwijkend van de kantoorlagen erboven, die zich doorzet in de halfronde uitbouw, oorspronkelijk een bloemenkiosk. In deze kantoorvleugel is in verhouding meer geglazuurde baksteen verwerkt dan in de haaks erop geplaatste vleugel. Op de hoek zijn aan de gevel vier beeldhouwwerken naar ontwerp van Hildo Krop boven elkaar geplaatst. Het hoogst geplaatste beeld is een man met fakkel, verder een vrouwenfiguur met duif (luchtvaart), een vrouw met een schip (scheepvaart) en een vrouw met een spoorwissel (spoorverkeer). Onder het laatste beeld zijn vijf kleinere figuren gebeeldhouwd die de werelddelen voorstellen.

Bij de bredere vleugel aan de Waldorpzijde ligt het accent op de functionaliteit. Hierin vond de postverwerking plaats. De post werd vanaf de bovenste verdieping naar beneden toe gesorteerd om vervolgens vanaf de begane grond te worden gedistribueerd. Opvallend is de oorspronkelijke, forse hoogte van de zalen. Het gebruik van grote vervoer- en sorteermachines maakte dit noodzakelijk. Waar het kantoorgedeelte, dat even hoog is, acht verdiepingen telt, bestond dit bouwdeel dan ook oorspronkelijk uit

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

slechts vier verdiepingen, zoals ook afleesbaar is aan de gevel. De gevels zijn grotendeels voorzien van glazen bouwstenen, afgewisseld met kozijnen, zodat de werkzalen goed verlicht waren. De plint wijkt in vormgeving af. Hier is gebruik gemaakt van zwarte baksteen. Rechts bevindt zich de deur voor de auto's met erachter de los- en laadplaats. De ingang meer naar het midden was oorspronkelijk voor de fietsen. De gevel wordt beëindigd door een koperen lijst met daarin een reeks ronde ramen. Deze vleugel loopt enigszins taps toe en is breder aan de kant van de kantoorvleugel en smaller richting halfronde beëindiging. Deze halfronde beëindiging wordt bekroond door een ronde ruimte waarin het restaurant was ondergebracht.

Waardering

Het STATIONSPOSTKANTOOR is van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische, cultuurhistorische en stedenbouwkundige waarde:

- als uiting van de opkomst van de verzorgingsstaat in de periode van de wederopbouw;
- door de hoogwaardige architectonische kwaliteit van het gebouw en het materiaalgebruik, waarin de functie van resp. sorteervleugel en kantoorvleugel afleesbaar is aan de vormgeving van de gevels.
- door de aanwezigheid van monumentale kunst van Hildo Krop;
- vanwege de markante ligging in de nabijheid van het spoorwegstation Den Haag Hollands Spoor;
- door de situationele waarde met het beeldbepalende silhouet;
- als laatst uitgevoerde ontwerp van rijksbouwmeester G.C. Bremer.

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen

Subcategorie

Overheidsgebouw

Functie

Stationspostkantoor